

بررسی امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی منطقه ۸ شیراز)

ندا یوسفی دارانی* کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری دانشگاه نجف آباد

چکیده

امنیت یکی از ملزومات زندگی و حقوق بنیادین انسانی است و دارای دو بُعد عینی و ذهنی می‌باشد که در فرآیند ارتقای امنیت باید هر دو بعد در نظر گرفته شوند. همچنین مؤلفه‌های شخصیتی در میزان درک افراد از امنیت تأثیر بسزایی دارند که عمدتاً شامل سن و جنسیت و... می‌باشند که از این میان، جنسیت پیش‌بینی‌کننده‌ترین عامل محسوب می‌شود که تأکید اصلی این پژوهش نیز می‌باشد. هدف این پژوهش بررسی امنیت فضاهای عمومی شهری از دیدگاه زنان منطقه ۸ شیراز است و جامعه آماری زنان بالای ۱۵ سال منطقه ۸ شهر شیراز قرار داده شده است. روش تحقیق در این پژوهش بر اساس هدف کاربردی و بر اساس ماهیت توصیفی-تحلیلی می‌باشد که اطلاعات آن به صورت مطالعات میدانی و با استفاده از پرسش‌نامه و مصاحبه جمع‌آوری گردیده است، که نتیجه حاکی از آن بود که بین ویژگی‌های فردی زنان و دیدگاه آنها از عوامل ایجاد ناامنی در فضاهای مختلف شهری رابطه وجود ندارد همچنین بین انواع اغتشاشات محیطی و عدم احساس ایمنی و امنیت زنان در فضای شهری نیز رابطه وجود دارد و عوامل موثر بر افزایش ترس از جرم در فضای شهری از دیدگاه زنان متفاوت است.

واژگان کلیدی: امنیت اجتماعی، فضاهای عمومی، زنان، شهر شیراز.

۱. مقدمه

فضای شهری فضای زندگی روزمره‌ی شهروندان است که هر روز آگاهانه یا ناآگاهانه در طی مسیر از منزل تا محل کار ادراک می‌شود. این فضاها در هر جامعه، بازتابی از فرهنگ و ایدئولوژی حاکم بر آن جامعه است که می‌تواند با وجود مفهوم ظاهری خود مبنی بر استفاده یکسان تمامی افراد، سرشار از نابرابری‌ها باشد. در کشور ما نیز بنا بر فرهنگ سنتی حاکم که فضای درون خانه، برای زنان و محیط خارج از منزل، برای مردان معرفی شده است، بی‌طرفی جنسیتی در ساخت فضای شهری مورد نقد جدی است. درحالی که توسعه‌ی شهری پایدار، بدون مشارکت فعال زنان، امکان پذیر نیست.

امنیت یکی از ملزومات زندگی و حقوق بنیادین انسانی است و دارای دو بُعد عینی و ذهنی می‌باشد که در فرآیند ارتقای امنیت باید هر دو بعد در نظر گرفته شوند. همچنین مؤلفه‌های شخصیتی در میزان درک افراد از امنیت تأثیر بسزایی دارند که عمدتاً شامل سن و جنسیت و فرهنگ و... می‌باشند که از این میان، جنسیت پیش‌بینی کننده‌ترین عامل محسوب می‌شود که تأکید اصلی این پژوهش نیز می‌باشد. در این بین بایستی در صدد بود با نوعی روی‌کرد هدف‌مند در جهت طراحی کارآمد و هوشمندانه مؤلفه‌های محیطی با بکارگیری بهینه محیط مصنوع در کاهش امنیت که به طور مؤثری در افزایش سرمایه اجتماعی، بهبود کیفیت زندگی و افزایش میزان رضایت مندی شهروندی و در نتیجه بهبود رفاه اجتماعی جامعه تأثیر بسزایی دارد، عمل کرد.

امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به شمار می‌رود، به طوری که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد و مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است، به طوری که آبراهام مازلو نیز در سلسله مراتب نیازها، احساس امنیت را بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار می‌دهد (کاهه، ۱۳۸۴) امنیت مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و کشورها اولویت اول خود را به برقراری امنیت در جامعه اختصاص می‌دهند،

اما اینکه بخواهیم در جامعه‌ای صددرصد امنیت وجود داشته باشد، امکان‌پذیر نیست، چرا که جامعه از افرادی با آداب و رسوم و فرهنگ‌های مختلف تشکیل شده و همواره درصدی از جرم و جنایت در هر جامعه‌ای وجود دارد و این امر تا حدی طبیعی است و به همان نسبت نیز احساس ناامنی وجود دارد. اما گاهی اتفاق می‌افتد که این احساس بیش از حد در بین مردم به وجود می‌آید و این امر در جامعه معضل تلقی می‌شود و باید با دقت بیشتری به آن پرداخته شود.

عوامل متعددی زنان را در فضاهای شهری محدود می‌کنند، عوامل کالبدی و طراحی فضا و هنجارهای غالب اجتماعی و فرهنگی از این دسته عوامل هستند. قلمروهای متفاوتی که برای زنان و مردان متصور می‌شود و در عین حال ساخت شهرها که به وسیله مردان صورت می‌گرفت و بدین ترتیب نیازهای مرد متوسط را مورد توجه قرار می‌داد؛ به خلق فضاهای جنسیتی منجر شد. آنچه که کارپ، و استن ماهیت جنسی شده فضای شهری می‌نامند را می‌توان در نحوه عمل فضای شهری برای محدود کردن تحرک پذیری زنان مشاهده کرد، که این محدود را به لحاظ فیزیکی با القاء الگوهای حرکت و رفتار بر پایه ترس و دسترسی محدود شده اعمال می‌کند و به لحاظ اجتماعی انگاره‌هایی درباره نقش زنان در جامعه شهری (مدنی پور، ۱۳۸۷: ۱۲۴).

آزادی زنان در شهر به روش‌های متعددی محدود می‌شود که موانعی را بر سر تحرک و جنب و جوش آنها در شهر پدید می‌آورد و محدودیت ساختاری حاصل از گسترش مناطق حومه شهری زنان را وادار می‌کند از مراکز فعالیت دور بمانند و فرصت‌هایشان کاهش یابد، به ویژه به دلیل وابستگی شدیدی که زنان به وسایل حمل و نقل عمومی دارند. جدا شدن خانه از کار، در فرایند صنعتی شدن و به حومه راندن زندگی شهری هر روز زنان را از تحرک اجتماعی و مکانی باز می‌دارد (مدنی پور، ۱۳۸۷: ۱۲۶).

فضای شهری به مفهوم صحنه ای است که فعالیت‌های عمومی زندگی شهری در آن‌ها به وقوع می‌پیوندد. خیابان‌ها، میادین و پارک‌های یک شهر فعالیت‌های انسانی را شکل می‌دهند. این فضاهای پویا در مقابل فضاهای ثابت و بی تحرک محل کار و

سکونت، اجزای اصلی و حیاتی یک شهر را تشکیل داده، شبکه‌های حرکت، مراکز ارتباطی و فضاهای عمومی بازی و تفریح را در شهر تأمین می‌کنند. عده ای از صاحب نظران برنامه ریزی شهری و شهرسازی اعتقاد دارند رویکردهای مسلط و قوانین شهری باعث ایجاد تبعیض‌های گوناگون اجتماعی، اقتصادی، سنی و جنسی میان شهروندان می‌شود. برای مثال قوانین و مقررات منطقه بندی و کاربری زمین، شهر را به مناطق مختلف تجاری، مسکونی و غیره تقسیم می‌کند و بر اساس چنین تقسیم بندی‌هایی مردان بخش غالب فضاهای عمومی و فعال شهر را در اختیار می‌گیرند و نواحی خصوصی تر، از آن زنان می‌شود (پاپلی، ۱۳۸۲: ۵۲).

این رساله در پنج فصل تهیه شده که فصل اول به کلیات تحقیق و اهمیت و ضرورت آن پرداخته شده، در فصل دوم ادبیات و نظریه‌های تحقیق در رابطه با امنیت و فضاهای عمومی مباحثی مطرح شده و در فصل سوم موقعیت سیاسی و جغرافیایی شهر شیراز و در فصل چهارم یافته‌های تحقیق و فصل پنجم بحث و نتیجه گیری آورده شده است.

۲. بیان مسئله

ایمنی و امنیت از جمله نیازهای اولیه زندگی انسان است که در نردبان نیازهای انسانی آبراهام مازلو پس از نیازهای فیزیولوژیکی نظیر غذا، آب و جنس مخالف، در وهله دوم نیازهای انسانی قرار می‌گیرد. این نیاز نقش بسزایی در رشد و تامین سایر نیازهای انسان دارد به طوری که مهم‌ترین نیاز برای درک شناخت و استفاده از مواهب زندگی تامین نیاز ایمنی است، در صورت عدم تامین این نیاز، نیازهای رده بالاتر برآورده نمی‌شوند مگر اینکه تا حدی نیازهای پایین تر ارضا شوند. نیاز به ایمنی از عدم احساس خطر آغاز می‌شود. بدین ترتیب ایمنی و حس امنیت هر دو به احساس خطری باز می‌گردند که در محیط پیرامون از سوی افراد جامعه درک می‌گردد.

(Ellin, 2001: 869)

احساس خطر از سوی محیط فیزیکی و تهدید از سوی این عوامل به ایمنی

فضاهای شهری باز می‌گردد در حالی که امنیت به حفاظت فرد، خانواده، دوستان، اموال شخصی و اشتراکی او در برابر دیگران مربوط می‌شود. (Carmona, 2003: 119)

نبود امنیت برای زنان، واقعی و بالقوه سبب می‌شود که زنان نتوانند شهروند تمام عیار به شمار بیایند و به راحتی در زندگی عمومی مشارکت داشته باشند. (زنجان‌زاده، اعزازی، ۱۳۸۱: ۳۸). به علاوه برنامه ریزی برای یک فضای شهری بدون توجه به امنیت آن، افزایش هزینه‌هایی چون روزآمد ساختن یا بهنگام کردن آن با استفاده از تجهیزات ایمنی و افزودن بر تعداد کارکنان امنیتی را در پی خواهند داشت (اعتماد، ۱۳۷۸: ۲۸۷).

ایمنی و امنیت هر یک به نوبه خود دارای ابعاد عینی و ذهنی هستند. تهدیدهایی که در محیط شهری از سوی افراد اغلب ناشناس صورت می‌گیرد و سلامت و اموال مردم را تهدید می‌کند و به نوعی به حریم شخصی افراد وارد می‌شوند، بعد عینی امنیت را در بر می‌گیرند این تهدیدها عبارت‌اند از: قتل، خشونت، زور گیری، کیف قاپی، جیب زنی و غیره. از سوی دیگر، احساس عدم امنیت به خاطر احساس خطر از سوی افراد و نهادهای دیگر باز می‌گردد. علاوه بر آسیب‌های جانی و مالی این جرائم، عدم احساس امنیت و استرسی که در فرد از ترس وقوع آنها به وجود می‌آید، بعدذهنی امنیت است که تأثیرات روانی بسیاری بر افراد دارد. احساس عدم امنیت تا حد زیادی به رفتار فرد تأثیر می‌گذارد و به صورت مزمن و توسعه یافته غالباً منتهی به ترس، تشویش و قصور در ارتباط کامل فرد با دنیای خود می‌شود. (آزاد، ۱۳۷۵: ۶۸)

بدین ترتیب چنین ترسی با الگوی زندگی ما در شهرها و قرارگیری دائم در فضاهای شهری و تعاملات اجتماعی عجین شده و روزانه بر تک تک ما فشار روانی زیادی وارد می‌نماید. "این ترس بیشتر ناشی از احساس وجود خطر حاصل از کیفیت زندگی در شهرهاست". بدین معنا که امروزه شهرها با انواع معضلات نظیر افزایش جمعیت، اغتشاش محیط، انواع آلودگی‌ها و غیره روبرو هستند. چنین معضلاتی منجر به کاهش کیفیت زندگی در شهرها شده و در نهایت ادراک شهروندان از محیط را مختل نموده و احساس مبنی بر "در معرض خطر بودن" را در ذهن استفاده کنندگان از

فضا تداعی می‌نماید. (Sparks, 2001: 89). باتوجه به اینکه در فضاهای عمومی شهر شیراز برای زنان احساس عدم امنیت وجود دارد و این احساس عدم امنیت در سال‌های اخیر با رشد جمعیت و فرسوده‌تر شدن بافت شهر، خیابان‌ها و معابر شهری نسبت به سال‌های گذشته بیشتر احساس می‌شود و منطقه ۸ شهر شیراز نسبت به سایر مناطق شهری هم از بافت فرسوده‌تری برخوردار است و هم این احساس عدم امنیت در این منطقه بیشتر احساس می‌شود. اعتیاد و جرم‌های وابسته به آن در سراسر این منطقه امنیت را با مشکل مواجه کرده است. فرسودگی ساختمان‌های این منطقه، شکاف‌های موجود در ساختمان‌ها، ساکنان این منازل را دچار ترس و وحشت کرده است. مشکلات دست و پاگیر، جلوگیری میراث فرهنگی از ساخت وسازها، فرسوده بودن خانه‌ها و فقر مالی مردم موجب رکود در بافت و نبود تحرک در آن شده است و همه دستگاه‌ها و مسئولان برای نجات این منطقه و ساکنان آن باید دست به‌دست هم دهند. اغلب ساکنان بافت تاریخی را مهاجران افغانی، مهاجران شهرستانی و حاشیه نشینان سابق تشکیل می‌دهند. هم‌چنین محله‌ها، خیابان‌ها و معابر این منطقه جواب‌گوی جمعیت (به‌خصوص جمعیت زنان نمی‌باشد) و نیز با توجه به اینکه نیمی از جمعیت شهری را زنان تشکیل می‌دهند، این تحقیق به بررسی اغتشاشات محیطی فضاهای عمومی شهر و تاثیر آنها بر امنیت زنان در منطقه ۸ شهر شیراز می‌پردازد. این تحقیق به بررسی دلایل عدم امنیت زنان در منطقه ۸ شیراز می‌پردازد و اینکه سهم نوع بافت در میزان امنیت زنان چه تاثیری دارد؟ و یا اینکه علت عدم امنیت در این منطقه چیست؟ و یا اینکه اغتشاشات محیطی در فضاهای عمومی منطقه ۸ چه تاثیری در کاهش امنیت زنان داشته است؟ و از آن بیشتر از چه مواردی در فضاهای شهری منطقه ۸ احساس ناامنی می‌کنند؟ قصد آن پیدا کردن راه‌کارهایی برای حل این مشکل می‌باشد.

۳. اهداف تحقیق

- بررسی امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری، منطقه ۸ شهر شیراز.

- شناخت عوامل موثر بر افزایش ترس زنان در فضاهای شهری منطقه ۸ شهر شیراز.
- شناخت تاثیر اغتشاشات محیطی منطقه ۸ شهر شیراز.
- ارائه راه‌کارهایی به منظور بهبود ویژگی‌های کالبدی فضاهای عمومی شهری و افزایش امنیت زنان در فضاهای عمومی منطقه ۸ شهر شیراز.
- ارائه راه‌کارهایی به منظور بهبود ویژگی‌های کارکردی فضاهای عمومی شهری و افزایش امنیت زنان در فضاهای عمومی منطقه ۸ شهر شیراز.
- شناسایی انواع اغتشاشات محیطی در شناسایی جرم و جنایت.

۴. روش تحقیق

روش این تحقیق پیمایش است. پیمایش روشی است برای گردآوری داده‌ها؛ که در آن از گروه‌های معینی از افراد خواسته می‌شود به تعدادی پرسش مشخص (که برای همه افراد یکسان است) پاسخ دهند. این پاسخ‌ها مجموعه اطلاعات تحقیق را تشکیل می‌دهند. تحقیق پیمایشی عام‌ترین نوع تحقیقات اجتماعی است (بیکر، ۱۳۸۶: ۱۷۹).

جامعه آماری عبارت است از مجموعه‌ای از افراد یا واحدها که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند (سرمد و حجازی، ۱۳۸۲: ۱۷۷) و نمونه‌ای از آنها را بتوان نمایان‌گر و معرف کل آن دانست (دواس، ۱۳۸۲: ۵۸).

بر این مبنا، جامعه آماری مورد بررسی در تحقیق حاضر، زنان ۱۵ سال به بالای شهر شیراز هستند که در منطقه ۸ شهر شیراز زندگی و یا کار می‌کنند که برابر با ۱۹۴۴۰ هزار نفر بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران برابر با ۳۷۷ بدست آمد.

ابزار گردآوری اطلاعات با توجه به ماهیت موضوع، ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه بود و برای سنجش متغیرهای تحقیق از پرسش‌نامه‌ی محقق ساخته استفاده شد. سوالات پرسش‌نامه‌ی تحقیق بر اساس چارچوب نظری تحقیق، مفاهیم و متغیرهای بکار رفته در فرضیه‌های تحقیق و بازبینی پرسش‌نامه‌های تحقیقات مشابه

طراحی شده است. بعد از طراحی پرسش‌نامه و قبل از اجرای نهایی آن ابتدا پرسش‌نامه توسط چند متخصص در این زمینه، مورد ارزیابی قرار گرفته و بعد از اصلاحاتی چند دوباره برای پیش‌آزمون آماده شد. در پیش‌آزمون نحوه‌ی جمله‌بندی هر پرسش، عکس‌العمل پاسخ‌گویان در برابر پرسش‌ها و معنی آنها، مورد ارزیابی قرار گرفت و در کل بعضی ایرادات و معایب پرسش‌نامه در این مرحله روشن شد.

بعد از طراحی پرسش‌نامه، محقق به کمک تعدادی پرسشگر اقدام به جمع‌آوری داده‌ها کردند. پس از جمع‌آوری و بازبینی پرسش‌نامه‌ها، پرسش‌نامه‌هایی که ناقص بودند و یا جواب‌های متناقض داشتند کنار گذاشته شدند و به‌جای آنها دوباره پرسش‌نامه توزیع شد. در نهایت داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای کامپیوتری SPSS تنظیم و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

۵. امنیت، معنا و مفهوم، مولفه‌ها

همانند بسیاری از مفاهیم دیگر در حوزه علوم اجتماعی، امنیت نیز تعریف واحدی ندارد. از نظر لارنس مارتین^۱ امنیت عبارت از تضمین رفاه آتی است (پیلتن، ۱۳۸۳). آرنولد و لفرز آنرا فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های مکسوب دانسته (افروغ، ۱۳۷۹) و در نهایت جان‌ئی. مورز^۲ امنیت را رهایی نسبی از تهدیدات از آن بخش می‌داند.

تعاریف لغوی مفهوم امنیت در فرهنگ‌های لغت، در امان بودن، آرامش و آسودگی، حفاظت در مقابل خطر (امنیت عینی و مادی)، احساس آزادی از ترس و احساس ایمنی (ذهنی و روانی) و رهایی از تردید و اعتماد به دریافت‌های شخصی می‌باشد (عمید، ۱۳۵۴: ۴۴). بنابراین واژه «امنیت» به مفهوم رفع تهدیدات خطر، ترس و تردید و احساس ایمنی و آرامش تعریف مبهمی می‌باشد که بیشتر مناسب سطح فردی است و علاوه بر این امنیت و احساس امنیت، دو مقوله درهم تنیده، ولی جدا از هم هستند، چرا که ممکن است امنیت در واقعیت وجود داشته باشد، اما بنابه دلائلی

---

1. Larens martin
2. Jan e morez

احساس امنیت وجود نداشته باشد و یا بالعکس، احساس امنیت باشد ولیکن، امنیت واقعی وجود نداشته باشد (افتخاری، ۱۳۸۰: ۱۵). امنیت و ایمنی^۳ در سلسله مراتب نیازهای انسانی مرتبه ای بالاتر از نیازهای زیستی - همچون خوراک، پوشاک، مسکن و جز اینها - را به خود اختصاص می‌دهد. به عبارت دیگر، اولین و اساسی ترین نیاز انسانی هر فرد امنیت است (علی آبادی، ۱۳۸۱: ۴) به همین دلیل در متون و تعالیم اسلامی واژه "امنیت" به کرات مورد استناد قرار گرفته و از آن صحبت شده است. در آیات متعددی از قرآن کریم نیز به موضوع امنیت و ایمنی توجه شده که به برخی از آنها اشاره می‌شود. امنیت نعمت الهی است (قرآن کریم، سوره قصص: ۵۷) متقین را در بهشت به مقام امن می‌رساند (قرآن کریم، سوره دخان: ۵۱) و در جایی دیگر امنیت به عنوان متضاد خوف و ترس مطرح می‌شود. (قرآن کریم، سوره‌های نور: ۵۵، نساء: ۸۳)

به نظر می‌رسد پس از اینکه امنیت فردی مورد شناسایی قرار گرفت، افراد برای تحقق و تحکیم امنیت و جایگاه خود ناگزیر از عضویت در اجتماعات یا گروه‌های مختلف اجتماعی هستند. این سطح از امنیت تحت عنوان امنیت اجتماعی^۴ مورد توجه و بحث قرار می‌گیرد. امنیت اجتماعی، نوع و سطحی از احساس اطمینان خاطر است که جامعه و گروه در آن نقش اساسی دارد (علی آبادی، ۱۳۸۱: ۵).

۶. بررسی پرسش‌های پژوهش

احساس ناامنی در هنگام حضور در فضای شهری

جدول شماره (۱) توزیع فراوانی احساس ناامنی در هنگام حضور در فضای شهری زنان پاسخگو می‌باشد چنانچه مشاهده می‌شود ۶۶,۳٪ زنان هنگام حضور در فضای شهری احساس ناامنی می‌کنند و ۳۳,۷٪ زنان نیز احساس ناامنی نمی‌کنند.

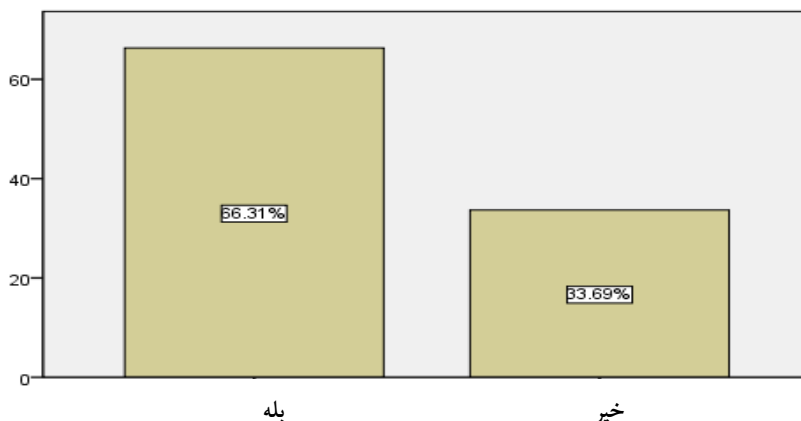
---

3. Safety and security

4 Societal Security

جدول ۱: توزیع فراوانی بر حسب احساس ناامنی در هنگام حضور در فضای شهری

احساس ناامنی در هنگام حضور در فضای شهری	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر
بله	۲۵۰	۳۰.۶۶	۳۰.۶۶
خیر	۱۲۷	۱۵.۸۹	۱۵.۸۹
جمع کل	۳۷۷	۴۶.۵۵	۰.۱۰۰

شکل ۱: پراکندگی فراوانی احساس ناامنی در هنگام حضور در فضای شهری

میزان رضایت از امنیت محل زندگی

جدول شماره (۲) توزیع فراوانی میزان رضایت از امنیت محل زندگی زنان پاسخگو می‌باشد چنانچه مشاهده می‌شود ۱۴٫۶٪ زنان اصلاً از وضعیت امنیت محل زندگی خود رضایت ندارند و ۴۰٫۶٪ خیلی کم و ۲۸٪ کم و ۸٪ زنان از محل زندگی خود رضایت زیادی دارند و ۸٫۵٪ نیز در حد خیلی زیاد رضایت دارند.

جدول ۲: توزیع فراوانی بر حسب میزان رضایت از امنیت محل زندگی

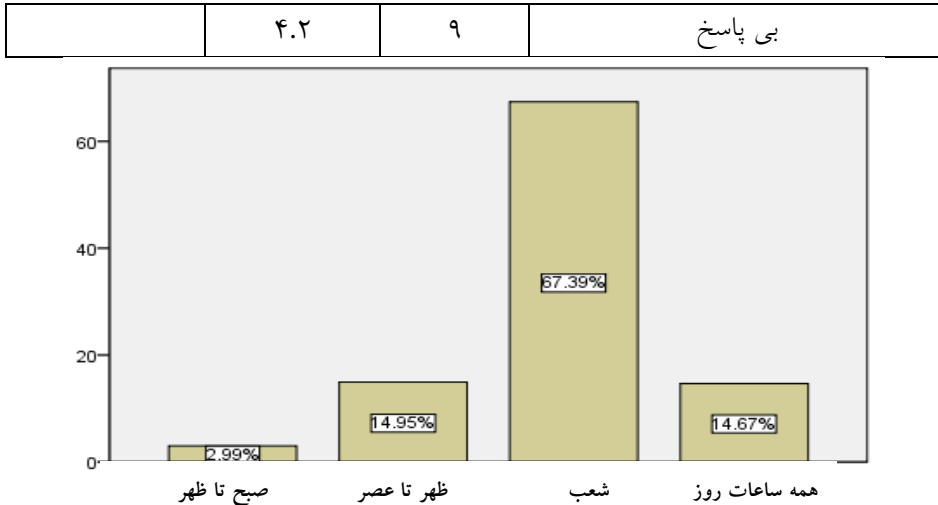
میزان رضایت از امنیت محل زندگی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر
اصلا	۵۵	۶.۱۴	۶.۱۴
خیلی کم	۱۵۳	۶.۴۰	۶.۴۰
کم	۱۰۶	۱.۲۸	۱.۲۸
زیاد	۳۱	۲.۸	۲.۸
خیلی زیاد	۳۲	۵.۸	۵.۸
جمع کل	۳۷۷	۰.۱۰۰	۰.۱۰۰

احساس ناامنی بیشتر در ساعات مختلف روز

جدول شماره (۳) توزیع فراوانی احساس ناامنی بیشتر در ساعات مختلف روز می‌باشد چنانچه مشاهده می‌شود ۲,۹٪ زنان در ساعات صبح تا ظهر در محل زندگی خود احساس ناامنی می‌کنند و ۱۴,۶٪ ظهر تا عصر و ۶۵,۸٪ در هنگام شب و ۱۴,۳٪ زنان نیز در همه ساعات روز احساس ناامنی در محل زندگی خود دارند.

جدول ۳: توزیع فراوانی بر حسب احساس ناامنی بیشتر در ساعات مختلف روز

احساس ناامنی بیشتر در ساعات مختلف روز	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی معتبر
صبح تا ظهر	۱۱	۹.۲	۰.۳
ظهر تا عصر	۵۵	۶.۱۴	۹.۱۴
شب	۲۴۸	۸.۶۵	۴.۶۷
همه ساعات روز	۵۴	۳.۱۴	۷.۱۴
جمع	۳۶۸	۶.۹۷	۰.۱۰۰

شکل ۲: پراکندگی فراوانی احساس ناامنی بیشتر در ساعات مختلف روز

بیشترین عامل ناامنی در منطقه محل سکونت

جدول شماره (۴) توزیع فراوانی بیشترین عامل ناامنی در منطقه محل سکونت می باشد چنانچه مشاهده می شود ۴,۷٪ زنان وجود زمین های متروکه در محل زندگی را مهم ترین عامل ناامنی می دانند و ۱۸,۶٪ وجود ساختمان های نیمه ساز و ۱۵,۹٪ خلوت بودن محل و ۳۳,۴٪ تاریک بودن محل و ۲۴,۷٪ نیز نحوه معماری ساختمان ها را از مهمترین عوامل ناامنی در محل زندگی خود بیان کرده اند.

جدول ۴: توزیع فراوانی بر حسب مهمترین عامل ناامنی در منطقه محل سکونت

رتبه	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	مهمترین عامل ناامنی درمحل
۵	۴.۷	۴.۷	۲۸	زمین های متروک
۳	۶.۱۸	۶.۱۸	۷۰	ساختمان های نیمه ساز
۴	۹.۱۵	۹.۱۵	۶۰	خلوت بودن
۱	۴.۳۳	۴.۳۳	۱۲۶	تاریک بودن

رتبه	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	مهمترین عامل ناامنی درمحل
۲	۷.۲۴	۷.۲۴	۹۳	نحوه معماری ساختمان‌ها
	۰.۱۰۰	۰.۱۰۰	۳۷۷	جمع کل

بیشترین موارد ایجاد ناامنی

جدول شماره (۵) توزیع فراوانی بیشترین موارد ایجاد ناامنی در منطقه محل سکونت می‌باشد چنانچه مشاهده می‌شود ۹,۸٪ زنان عابریین پیاده را مهم‌ترین مورد ایجاد ناامنی می‌دانند و ۳۲,۴٪ موتورسوارها و ۷,۲٪ رانندگان وسایل نقلیه شخصی و ۴۹,۹٪ ولگردها و ۰,۸٪ نیز همه موارد را از مهم‌ترین موارد ایجاد ناامنی در محل زندگی خود بیان کرده‌اند.

جدول ۵: توزیع فراوانی بر حسب مهم‌ترین موارد ایجاد ناامنی در منطقه محل سکونت

رتبه	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	مهمترین موارد ایجاد ناامنی درمحل
۳	.۸۹	.۸۹	۳۷	عابریین پیاده
۲	.۴۳۲	.۴۳۲	۱۲۲	موتورسوارها
۴	.۲۷	.۲۷	۲۷	رانندگان وسایل نقلیه شخصی
۱	.۹۴۹	.۹۴۹	۱۸۸	ولگردها
۵	.۸	.۸	۳	همه موارد
	.۱۰۰	.۱۰۰	۳۷۷	جمع کل

مهم‌ترین فضاهای نا امن ایجاد احساس ترس

جدول شماره (۶) توزیع فراوانی مهم‌ترین فضاهای ایجاد نا امن ایجاد احساس ترس در منطقه محل سکونت می‌باشد چنانچه مشاهده می‌شود ۲۶٪ زنان خیابان و کوچه‌ها را مهم‌ترین فضای نا امن ایجاد احساس ترس می‌دانند و ۵۱,۵٪ فضاهای خالی

و متروک و ۵,۸٪ پارک‌ها و ۱۵,۴٪ پیاده روها و ۱,۳٪ نیز میادین را از مهم‌ترین فضاهای ناامن ایجاد احساس ترس در محل زندگی خود بیان کرده‌اند.

جدول ۶: توزیع فراوانی بر حسب مهم‌ترین فضاهای ایجاد ناامن ایجاد احساس ترس در منطقه محل سکونت

رتبه	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	مهم‌ترین فضاهای ناامن ایجاد احساس ترس
۲	۰.۲۶	۰.۲۶	۹۸	خیابان و کوچه‌ها
۱	۰.۵۵۱	۰.۵۵۱	۴۱۹	فضاهای خالی و متروک
۴	۰.۸۵	۰.۸۵	۲۲	پارک‌ها
۳	۰.۴۱۵	۰.۴۱۵	۵۸	پیاده روها
۵	۰.۳۱	۰.۳۱	۵	میادین
	۰.۱۰۰	۰.۱۰۰	۳۷۷	جمع کل

مهم‌ترین تسهیلات و امکانات موثر در ایجاد فضای امن شهری

جدول شماره (۷) توزیع فراوانی مهم‌ترین تسهیلات و امکانات موثر در ایجاد فضای امن شهری می‌باشد چنانچه مشاهده می‌شود ۲۶,۵٪ زنان حضور دائم پلیس را از مهم‌ترین تسهیلات و امکانات موثر در ایجاد فضای امن شهری می‌دانند و ۱۶,۲٪ تدوین ضوابط و قوانین پیشگیری از جرم و ۱۷,۸٪ ایجاد جایگاه فضای اجتماعی و ۲۸,۱٪ برخورد جدی با متخلفین و ۱۱,۱٪ توجه بیشتر به حمل و نقل عمومی و ۰,۳٪ نیز همه موارد را از مهم‌ترین تسهیلات موثر در ایجاد فضای امن شهری بیان کرده‌اند.

جدول ۷: توزیع فراوانی بر حسب مهم‌ترین تسهیلات و امکانات موثر در ایجاد فضای امن شهری

رتبه	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	مهم‌ترین تسهیلات و امکانات موثر در ایجاد فضای امن شهری
------	--------------------	--------------	---------	--

رتبه	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	مهمترین تسهیلات و امکانات موثر در ایجاد فضای امن شهری
۲	.۵۲۶	.۵۲۶	۱۰۰	حضور دائم پلیس
۴	.۲۱۶	.۲۱۶	۶۱	تدوین ضوابط و قوانین پیشگیری از جرم
۳	.۸۱۷	.۸۱۷	۶۷	ایجاد جایگاه و فضای اجتماعی
۱	.۱۲۸	.۱۲۸	۱۰۶	برخورد جدی با متخلفین
۵	.۱۱۱	.۱۱۱	۴۲	توجه بیشتر به حمل و نقل عمومی
۶	.۳	.۳	۱	همه موارد
	.۱۰۰	.۱۰۰	۳۷۷	جمع کل

مهمترین تاثیرات ترس از جرم

جدول شماره (۸) توزیع فراوانی مهمترین تاثیرات ترس از جرم می‌باشد چنانچه مشاهده می‌شود ۱۷٫۸٪ زنان تغییر رفتار را از مهمترین تاثیرات ترس از جرم می‌دانند و ۸٫۵٪ تغییر محیط و ۲۰٫۲٪ پرهیز از حضور در فضای شهری و ۴۴٫۸٪ حضور در فضای شهری با همراه و ۸٫۵٪ کاهش اعتماد به نفس و ۰٫۳٪ نیز همه موارد را از مهمترین تاثیرات ترس از جرم روی خود بیان کرده‌اند.

جدول ۸: توزیع فراوانی بر حسب مهمترین تاثیرات ترس از جرم روی خود

رتبه	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	مهمترین تاثیرات ترس از جرم
۳	.۸۱۷	.۸۱۷	۶۷	تغییر رفتار
۴	.۵۸	.۵۸	۳۲	تغییر محیط
۲	.۲۲۰	.۲۲۰	۷۶	پرهیز از حضور در فضای شهری
۱	.۸۴۴	.۸۴۴	۱۶۹	حضور در فضای شهری با همراه
۴	.۵۸	.۵۸	۳۲	کاهش اعتماد به نفس

همه موارد	۱	۳	۳	۵
جمع کل	۳۷۷	۱۰۰	۱۰۰	

تاثیر شرایط نامناسب محیط (اغتشاش محیط) در عدم احساس ایمنی و امنیت در فضای شهری

جدول شماره (۹) توزیع فراوانی تاثیر شرایط نامناسب محیط (اغتشاش محیط) در عدم احساس ایمنی و امنیت در فضای شهری می باشد که زیر مقیاس ترس از جرم با ۳۲,۶٪ در حد زیاد، اغتشاش و نامناسب بودن محیط با ۳۶,۱٪ خیلی زیاد، عدم شناخت صحیح محیط با ۳۲,۱٪ زیاد، نبود آسایش محیطی با ۳۱,۳٪ زیاد، دسترسی نامناسب ۳۱,۶٪ زیاد، فرسودگی و خرابی مکانها ۲۸,۴٪ زیاد، آلودگی بصری و منظر با ۲۹,۲٪ کم، ازدحام پیاده ۲۸,۹٪ زیاد، ترافیک ۲۹,۴٪ زیاد، وجود فعالیتهای نامناسب با ۲۷,۹٪ زیاد، عدم حفاظت در برابر عوامل طبیعی ۲۷,۱ کم و انواع آلودگی نیز با ۲۸,۶٪ در حد کم تاثیر دارد و در حالت کلی تاثیر شرایط نامناسب محیط در عدم احساس ایمنی و امنیت زنان در فضاهای شهری با گزینههای پاسخ (اصلا تا خیلی زیاد) با کدگذاری (۱ تا ۵) مشخص شده است چنانچه مشاهده می شود ۱۷,۵٪ بانوان پاسخگو تاثیر عوامل بیان شده در ایجاد عدم احساس ایمنی و امنیت در فضای شهری را کم می دانند و ۳۷,۴٪ زیاد و ۱۰,۱٪ نیز خیلی زیاد موثر می دانند و با توجه به میانگین رتبه های بدست آمده در جدول (۱۰) می توان گفت که مهمترین اولویت اغتشاش و نامناسب بودن محیط است.

جدول ۹: توزیع فراوانی عوامل تاثیرگذار در شرایط نامناسب محیط در عدم احساس

ایمنی و امنیت در فضای شهری

شرایط نامناسب محیط در عدم احساس ایمنی و امنیت		اصلا	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	بی پاسخ
ترس از جرم	فراوانی	۱۹	۵۹	۷۵	۱۲۳	۹۳	۸

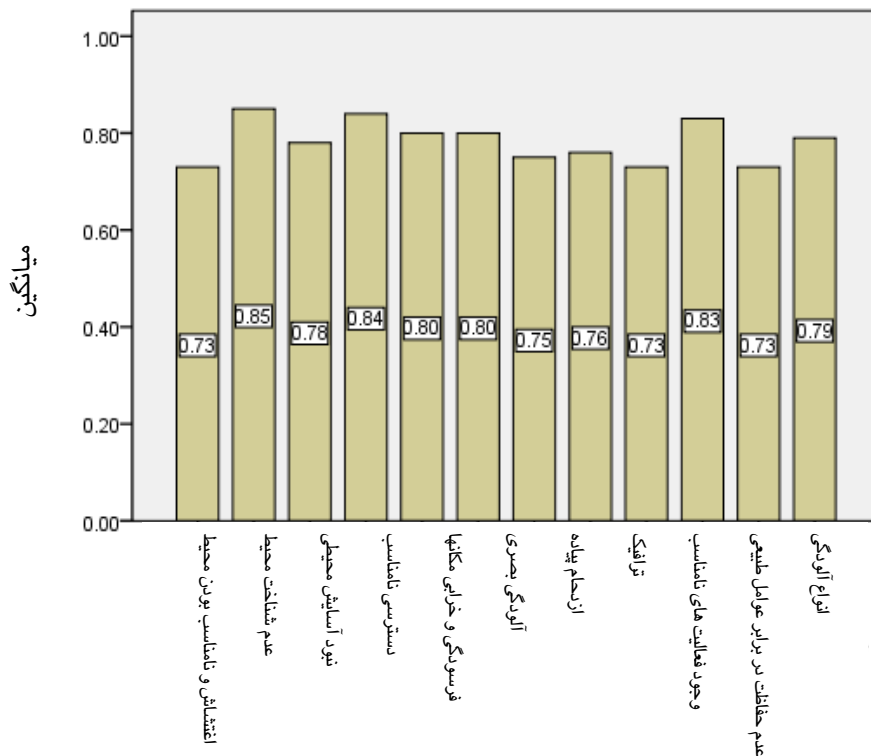

بررسی امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری ...

شرايط نامناسب محيط در عدم احساس ايمني و امنيت		اصلا	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	بی پاسخ
درصد	۵,۰	۱۵,۶	۱۹,۹	۳۲,۶	۲۴,۷	۲,۱	
فراواني	۸	۲۸	۶۵	۱۱۸	۱۳۶	۲۲	اغتشاش و نامناسب بودن محيط
درصد	۲,۱	۷,۴	۱۷,۲	۳۱,۳	۳۶,۱	۵,۸	
فراواني	۲۰	۴۲	۸۲	۱۲۱	۸۸	۲۴	عدم شناخت صحيح محيط
درصد	۵,۳	۱۱,۱	۲۱,۸	۳۲,۱	۲۳,۳	۶,۴	
فراواني	۴	۳۴	۸۰	۱۱۸	۱۱۴	۲۷	نبود آسایش محيطی
درصد	۱,۱	۹,۰	۲۱,۲	۳۱,۳	۳۰,۲	۷,۲	
فراواني	۲۰	۳۵	۹۲	۱۱۹	۸۲	۲۹	دسترسی نامناسب
درصد	۵,۳	۹,۳	۲۴,۴	۳۱,۶	۲۱,۸	۷,۷	
فراواني	۲۴	۳۰	۹۳	۱۰۷	۹۶	۲۷	فرسودگی و خرابی مکانها
درصد	۶,۴	۸,۰	۲۴,۷	۲۸,۴	۲۵,۵	۷,۲	
فراواني	۳۰	۴۳	۱۱۰	۱۰۱	۶۵	۲۸	آلودگی بصری و منظر
درصد	۸,۰	۱۱,۴	۲۹,۲	۲۶,۸	۱۷,۲	۷,۴	
فراواني	۳۹	۴۳	۷۷	۱۰۹	۸۱	۲۸	ازدحام پیاده
درصد	۷,۴	۱۱,۴	۲۰,۴	۲۸,۹	۲۱,۵	۱۰,۳	
فراواني	۴۶	۴۶	۷۹	۱۱۱	۷۳	۲۲	ترافیک
درصد	۱۲,۲	۱۲,۲	۲۱,۰	۲۹,۴	۱۹,۴	۵,۸	
فراواني	۳۰	۳۶	۶۹	۱۰۵	۹۵	۴۲	وجود فعاليت‌های نامناسب
درصد	۸,۰	۹,۵	۱۸,۳	۲۷,۹	۲۵,۲	۱۱,۱	
فراواني	۵۰	۵۹	۱۰۲	۸۶	۳۷	۴۳	عدم حفاظت در برابر عوامل طبيعي
درصد	۱۳,۳	۱۵,۶	۲۷,۱	۲۲,۸	۹,۸	۱۱,۴	
فراواني	۳۷	۴۳	۱۰۸	۶۴	۸۰	۴۵	انواع آلودگی
درصد	۹,۸	۱۱,۴	۲۸,۶	۱۷,۰	۲۱,۲	۱۱,۹	

جدول ۱۰: رتبه بندی عوامل تاثیرگذار در شرایط نامناسب محیط در عدم احساس ایمنی و امنیت در فضای شهری

رتبه	میانگین وزنی	رتبه بندی شرایط نامناسب محیط در عدم احساس ایمنی و امنیت
۹	۰,۷۳	ترس از جرم
۱	۰,۸۵	اغتشاش و نامناسب بودن محیط
۶	۰,۷۸	عدم شناخت صحیح محیط
۲	۰,۸۴	نبود آسایش محیطی
۴	۰,۸۰	دسترسی نامناسب
۴	۰,۸۰	فرسودگی و خرابی مکان‌ها
۸	۰,۷۵	آلودگی بصری و منظر
۷	۰,۷۶	ازدحام پیاده
۹	۰,۷۳	ترافیک
۳	۰,۸۳	وجود فعالیت‌های نامناسب
۹	۰,۷۳	عدم حفاظت در برابر عوامل طبیعی
۵	۰,۷۹	انواع آلودگی

شکل ۳: پراکندگی فراوانی عوامل تاثیرگذار در شرایط نامناسب محیط در عدم احساس ایمنی و امنیت در فضای شهری

عوامل موثر در افزایش ترس از جرم در فضاهای عمومی شهری

جدول شماره (۱۱) توزیع فراوانی عوامل موثر در افزایش ترس از جرم در فضاهای عمومی شهری می باشد که زیر مقیاس ازدحام (تراکم بیش از حد) با ۳۲٫۴٪ در حد زیاد، نظارت مستقیم (پلیس و دوربین مداربسته) با ۳۳٫۲٪ خیلی زیاد، غافلگیرکنندگی محیط (وقوع جرم، عدم سلسله مراتب قضایی، عدم دیدن فضا و افراد و وجود فعالیت های نامناسب) با ۳۶٫۹٪ خیلی زیاد و تاثیر احساس عدم نظارت دیگران بر محیط (تخریب اموال عمومی، فرسودگی و خرابی مکانها، وجود گدایان و ولگردها

ومعتادان، دسترسی نامناسب و انواع آلودگی با ۳۱,۶٪ در حد خیلی زیاد بیان شده است و در حالت کلی تاثیر عوامل موثر ترس از جرم که با گزینه‌های پاسخ (اصلا تا خیلی زیاد) با کدگزاری (۱ تا ۵) مشخص شده است می‌توان گفت ۳,۲٪ بانوان پاسخگو تاثیر عوامل بیان شده در افزایش ترس از جرم در فضای عمومی شهری را خیلی کم می‌دانند و ۱۷,۲٪ کم و ۴۳,۲٪ زیاد و ۲۲,۵٪ نیز خیلی زیاد موثر می‌دانند و با توجه به میانگین وزنی بدست آمده در جدول (۱۱) می‌توان گفت که مهم‌ترین اولویت نظارت مستقیم (پلیس و دوربین مداربسته) است.

جدول ۱۱: توزیع فراوانی عوامل افزایش ترس از جرم در فضاهای عمومی شهری

عوامل موثر در افزایش ترس از جرم		اصلا	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	بی پاسخ
ازدحام (تراکم بیش از حد)	فراوانی	۳۹	۳۲	۹۳	۱۲۲	۵۸	۳۳
	درصد	۱۰,۳	۸,۵	۲۴,۷	۳۲,۴	۱۵,۴	۸,۸
نظارت مستقیم (پلیس و دوربین مداربسته)	فراوانی	۳۰	۲۳	۵۱	۱۰۹	۱۲۵	۳۹
	درصد	۸,۰	۶,۱	۱۳,۵	۲۸,۹	۳۳,۲	۱۰,۳
غافلگیرکنندگی محیط	فراوانی	۱۱	۳۹	۷۴	۱۳۹	۷۴	۴۰
	درصد	۲,۹	۱۰,۳	۱۹,۶	۳۶,۹	۱۹,۶	۱۰,۶
احساس عدم نظارت دیگران بر محیط	فراوانی	۲۲	۱۶	۷۲	۱۱۵	۱۱۹	۳۳
	درصد	۵,۸	۴,۲	۱۹,۱	۳۰,۵	۳۱,۶	۸,۸

بررسی احساس امنیت زنان در موارد مختلف ارتباط با فضای شهری

جدول شماره (۱۲) توزیع فراوانی بررسی احساس امنیت زنان در موارد مختلف ارتباط با فضای شهری می‌باشد که زیر مقیاس پارک اتومبیل برای مدت طولانی در خیابان با ۲۷,۱٪ کم، به همراه داشتن کیف پول و وسایل قیمتی با ۳۰,۵٪ اصلا، فرستادن فرزندان به مدرسه در مسیر طولانی با ۲۲,۵٪ خیلی کم، تردد با ماشین‌های

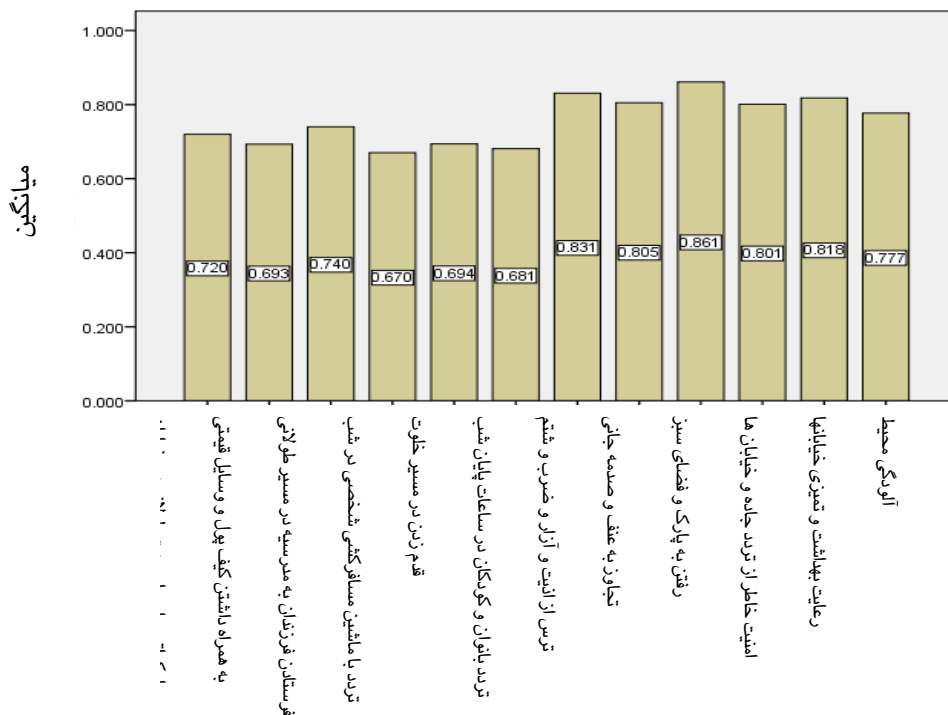
مسافرکشی شخصی در شب ۳۲,۸٪ اصلا، قدم زدن در مسیر خلوت ۲۶,۵٪ اصلا، تردد بانوان و کودکان در ساعات پایان شب ۳۵,۵٪ اصلا، ترس از مورد اذیت و آزار و ضرب و شتم قرار گرفتن با ۱۸,۳٪ خیلی زیاد، تجاوز به عنف و صدمه جانی با ۲۰,۷٪ خیلی زیاد، رفتن به پارک‌ها و فضای سبز با ۳۱,۶٪ کم، امنیت خاطر از تردد جاده‌ها و خیابان‌های شهر با ۳۵,۳٪ کم، رعایت بهداشت و تمیزی خیابان‌ها و کوچه‌ها با ۲۹,۷٪ کم و آلودگی محیط با ۲۹,۴٪ کم بیان شده است در حالت کلی نیز بررسی احساس امنیت زنان در موارد مختلف ارتباط با فضای شهری با گزینه‌های پاسخ (اصلا تا خیلی زیاد) با کدگذاری (۱ تا ۵) مشخص شده است می‌توان گفت ۳,۲٪ بانوان پاسخگو تاثیر عوامل بیان شده در افزایش ترس از جرم در فضای عمومی شهری را خیلی کم می‌دانند و ۱۷,۲٪ کم و ۴۳,۲٪ زیاد و ۲۲,۵٪ نیز خیلی زیاد موثر می‌دانند

جدول ۱۲: توزیع فراوانی بر حسب بررسی احساس امنیت زنان در موارد مختلف ارتباط با

فضای شهری

بررسی احساس امنیت زنان در موارد مختلف ارتباط با فضای شهری		اصلا	خیلی کم	کم	زیاد	خیلی زیاد	بی پاسخ
فراوانی	پارک اتومبیل برای مدت طولانی در خیابان	۶۳	۷۶	۱۰۲	۴۸	۳۵	۵۳
درصد		۱۶,۷	۲۰,۲	۲۷,۱	۱۲,۷	۹,۳	۱۴,۱
فراوانی	به همراه داشتن کیف پول و وسایل قیمتی	۱۱۵	۵۷	۵۶	۵۴	۵۵	۴۰
درصد		۳۰,۵	۱۵,۱	۱۴,۹	۱۴,۳	۱۰,۶	۱۴,۶
فراوانی	فرستادن فرزندان به مدرسه در مسیر طولانی	۷۸	۸۵	۶۳	۵۰	۳۵	۶۶
درصد		۲۰,۷	۲۲,۵	۱۶,۷	۱۳,۳	۹,۳	۱۷,۵
فراوانی	تردد با ماشین‌های مسافرکشی شخصی در شب	۱۵۰	۳۳	۵۴	۳۱	۵۵	۵۴
درصد		۳۹,۸	۸,۸	۱۴,۳	۸,۲	۱۴,۶	۱۴,۳
فراوانی	قدم زدن در مسیر خلوت	۱۰۰	۶۶	۷۸	۳۷	۴۲	۵۴
درصد		۲۶,۵	۱۷,۵	۲۰,۷	۹,۸	۱۱,۱	۱۴,۳
فراوانی	تردد بانوان و کودکان در ساعات پایان	۱۳۴	۴۳	۵۸	۳۹	۴۸	۵۵

بی پاسخ	خیلی زیاد	زیاد	کم	خیلی کم	اصلا	بررسی احساس امنیت زنان در موارد مختلف ارتباط با فضای شهری	
۱۴,۶	۱۲,۷	۱۰,۳	۱۵,۴	۱۱,۴	۳۵,۵	درصد	شب
۷۲	۷۳	۴۵	۶۵	۶۳	۵۹	فراوانی	ترس از مورد اذیت و آزار و ضرب و شتم قرار گرفتن
۲۰,۲	۱۸,۳	۱۱,۹	۱۷,۲	۱۶,۷	۱۵,۶	درصد	
۷۱	۷۸	۳۷	۶۱	۳۴	۹۶	فراوانی	تجاوز به عنف و صدمه جانی
۱۸,۸	۲۰,۷	۹,۸	۱۶,۲	۹,۰	۲۵,۵	درصد	
۶۳	۳۶	۷۳	۱۱۹	۵۱	۳۵	فراوانی	رفتن به پارک‌ها و فضای سبز
۱۶,۷	۹,۵	۱۹,۴	۳۱,۶	۱۳,۵	۹,۳	درصد	
۵۹	۲۸	۸۲	۱۳۳	۳۸	۳۷	فراوانی	امنیت خاطر از تردد جاده‌ها و خیابان شهر
۱۵,۶	۷,۴	۲۱,۸	۳۵,۳	۱۰,۱	۹,۸	درصد	
۶۷	۳۷	۶۵	۱۱۲	۶۲	۳۴	فراوانی	رعایت بهداشت و تمیزی خیابان‌ها و کوچه‌ها
۱۷,۸	۹,۸	۱۷,۲	۲۹,۷	۱۶,۴	۹,۰	درصد	
۶۶	۲۶	۵۶	۱۱۱	۶۷	۵۱	فراوانی	آلودگی محیط
۱۷,۵	۶,۹	۱۴,۹	۲۹,۴	۱۷,۸	۱۳,۵	درصد	

شکل ۱۲: پراکندگی فراوانی بررسی احساس امنیت زنان در موارد مختلف ارتباط با فضای شهری

مهمترین دلایل ترس هنگام حضور در فضای شهری

جدول شماره (۱۳) توزیع فراوانی مهمترین دلایل ترس هنگام حضور در فضای شهری می باشد چنانچه مشاهده می شود ۱۱,۹٪ زنان رپوده شدن را از مهم ترین دلایل ترس هنگام حضور در فضای شهری می دانند و ۱۷٪ کیف قاپی و ۶,۶٪ حمله با خشونت و ۶۳,۹٪ آزار و اذیت (مزاحمت) و ۰,۵٪ نیز همه موارد را از مهم ترین دلایل ترس هنگام حضور در فضای شهری بیان کرده اند.

جدول ۱۳: توزیع فراوانی بر حسب مهم‌ترین دلایل ترس هنگام حضور در فضای شهری

رتبه	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی	فراوانی	مهمترین دلایل ترس هنگام حضور در فضای شهری
۳	.۹۱۱	.۹۱۱	۴۵	رپوده شدن
۲	.۰۱۷	.۰۱۷	۴۶	کیف قاپی
۴	.۶۶	.۶۶	۲۵	حمله با خشونت
۱	۳.۹۶	۳.۹۶	۴۱۲	آزار و اذیت (مزاحمت)
۵	.۵	.۵	۲	همه موارد
	.۱۰۰	.۱۰۰	۳۷۷	جمع کل

۷. نتیجه گیری

با توجه به نتایج بدست آمده ۳۸,۵٪ زنان بین ۲۴-۱۵ سال سن دارند و ۳۶,۱٪ بین ۳۴-۲۵ سال و ۱۰,۳٪ بین ۴۴-۳۵ سال و ۱۰,۶٪ بین ۵۴-۴۵ سال و فقط ۴,۵٪ زنان پاسخگویان بالای ۵۵ سال سن دارند. میزان تحصیلات زنان پاسخگو ۲,۱٪ زنان بیسواد هستند و ۱,۶٪ ابتدایی و ۱,۳٪ راهنمایی و ۴,۵٪ کمتر از دیپلم و ۲۶٪ مدرک دیپلم دارند و ۱۷,۲٪ فوق دیپلم و ۴۰,۸٪ لیسانس و فقط ۶,۴٪ زنان پاسخگو فوق لیسانس و بالاتر دارند. از نظر وضعیت تاهل ۵۸,۶٪ زنان مجرد هستند و ۳۶,۳٪ متاهل و ۵٪ نیز مطلقه هستند. ۷۱,۱٪ زنان بدون فرزند هستند و ۱۱,۴٪ فقط ۱ فرزند دارند و ۱۰,۳٪ دارای ۲ فرزند و ۲,۷٪ دارای ۳ فرزند و فقط ۴,۵٪ از زنان پاسخگو دارای بیش از ۳ فرزند هستند. شغل ۲۷,۱٪ زنان خانه دار هستند و ۵۱,۵٪ مشغول به تحصیل و ۸,۲٪ کارمند و ۱۲,۲٪ شغل آزاد دارند و ۱,۱٪ از زنان پاسخگو نیز بازنشسته هستند. ۹۹,۲٪ زنان تابع دین اسلام هستند و ۰,۳٪ مسیحی و ۰,۳٪ زرتشتی و ۰,۳٪ نیز تابع ادیان دیگری هستند. درآمد ماهیانه ۵۴,۶٪ زنان بدون درآمد هستند و درآمد ماهانه ۱۷,۸٪ زنان کمتر از ۲۵۰ هزار تومان است و ۱۱,۹٪ بین ۲۵۰-۴۰۰ هزار تومان و

۹,۵٪ بین ۶۰۰-۴۰۰ هزار تومان و ۳,۴٪ بین ۹۰۰-۶۰۰ هزار تومان و فقط ۲,۷٪ بیش از ۹۰۰ هزار تومان درآمد ماهانه دارند.

همچنین با توجه به نتایج بدست آمده ۶۶,۳٪ زنان هنگام حضور در فضای شهری احساس ناامنی می‌کنند و ۳۳,۷٪ زنان نیز احساس ناامنی نمی‌کنند و ۱۴,۶٪ زنان اصلاً از وضعیت امنیت محل زندگی خود رضایت ندارند و ۴۰,۶٪ خیلی کم و ۱۲,۸٪ کم و ۲۸٪ زنان از محل زندگی خود رضایت زیادی دارند و ۸,۵٪ نیز در حد خیلی زیاد رضایت دارند. همچنین ۲,۹٪ زنان در ساعات صبح تا ظهر در محل زندگی خود احساس ناامنی می‌کنند و ۱۴,۶٪ ظهر تا عصر و ۶۵,۸٪ در هنگام شب و ۱۴,۳٪ زنان نیز در همه ساعات روز احساس ناامنی در محل زندگی خود دارند. پاسخگویان بیشترین عامل ناامنی در منطقه محل سکونت را ۴,۷٪ زنان وجود زمین‌های متروکه در محل زندگی را مهم‌ترین عامل ناامنی می‌دانند و ۱۸,۶٪ وجود ساختمان‌های نیمه‌ساز و ۱۵,۹٪ خلوت بودن محل و ۳۳,۴٪ تاریک بودن محل و ۲۴,۷٪ نیز نحوه معماری ساختمان‌ها را از مهم‌ترین عوامل ناامنی در محل زندگی خود بیان کرده‌اند. ۹,۸٪ زنان عابرین پیاده را مهم‌ترین مورد ایجاد ناامنی می‌دانند و ۳۲,۴٪ موتورسوارها و ۷,۲٪ رانندگان وسائط نقلیه شخصی و ۴۹,۹٪ ولگردها و ۰,۸٪ نیز همه موارد را از مهم‌ترین علل ایجاد ناامنی در محل زندگی خود بیان کرده‌اند. توزیع فراوانی مهم‌ترین تسهیلات و امکانات موثر در ایجاد فضای امن شهری را نشان می‌دهد ۲۶,۵٪ زنان حضور دائم پلیس را از مهم‌ترین تسهیلات و امکانات موثر در ایجاد فضای امن شهری می‌دانند و ۱۶,۲٪ تدوین ضوابط و قوانین پیشگیری از جرم و ۱۷,۸٪ ایجاد جایگاه و فضای اجتماعی و ۲۸,۱٪ برخورد جدی با متخلفین و ۱۱,۱٪ توجه بیشتر به حمل و نقل عمومی و ۰,۳٪ نیز همه موارد را از مهم‌ترین تسهیلات موثر در ایجاد فضای امن شهری بیان کرده‌اند. مهم‌ترین دلایل ترس از حضور در فضای شهری ۱۱,۹٪ زنان ربوده شدن را از مهم‌ترین دلایل ترس از حضور در فضای شهری می‌دانند و ۱۷٪ کیف قاپی و ۶,۶٪ حمله با خشونت و ۶۳,۹٪ آزار و اذیت (مزاحمت) و ۰,۵٪ نیز همه موارد را از مهم‌ترین دلایل ترس از حضور در فضای شهری بیان کرده‌اند. مهم‌ترین تاثیرات ترس

از جرم ۱۷,۸٪ زنان تغییر رفتار را از مهم‌ترین تاثیرات ترس از جرم می‌دانند و ۸,۵٪ تغییر محیط و ۲۰,۲٪ پرهیز از حضور در فضای شهری و ۴۴,۸٪ حضور در فضای شهری با همراه و ۸,۵٪ کاهش اعتماد به نفس و ۰,۳٪ نیز همه موارد را از مهم‌ترین تاثیرات ترس از جرم روی خود بیان کرده‌اند.

۸. پیشنهادها (پیشنهاد‌های پژوهشی و کاربردی)

با توجه به نتایج تحقیق، می‌توان پیشنهاد‌های زیر را در رابطه با انجام پژوهش‌های بعدی در زمینه‌ی پیشنهاد‌های پژوهشی و پیشنهاد‌های کاربردی ارائه نمود.

پیشنهاد‌های کاربردی

- ۱) حضور دائم و به موقع پلیس و نیروی نظامی و انتظامی در سطح شهر و در محلات شهری و ایجاد گشت سیار شبانه در درون محلات
- ۲) نیازسنجی زنان، نیازها و خواسته‌های اولیه و ضروری زنان باید مد نظر قرار بگیرد، بدین صورت که از خود آنان در این زمینه مشارکت بعمل آید و از نظرات آنان استفاده شود و تسهیلات مناسب برای بانوان در کمترین فاصله‌ی مکانی از آنان در اختیارشان قرار گیرد.
- ۳) توجه به شعاع دسترسی خدماتی؛ در منطقه ۸ شیراز زنان برای دستیابی به خدمات مورد نیاز خود در اکثر محلات شهری باید مسافت زیادی طی کنند که باید خدمات مورد نیاز آنان در فاصله‌ی مکانی کمی در اختیارشان قرار گیرد
- ۴) به منظور تقویت خوانایی و هویت بخشی به خیابان‌ها ابتدا و انتهای خیابان با استفاده از ساختمان‌های با کالبد یا عملکرد ویژه باید مشخص شود.
- ۵) کف سازی معابر نیز باید به طور جدی مد نظر قرار گیرد، زنان در پیاده روها با کالسکه و کودک در آغوش در تردد هستند. پیاده‌ها باید مصالح مناسب درست شده و هموار بوده و از شیب مناسب برخوردار باشد همچنین در پیاده روها نباید از تک پله استفاده نمود تا تردد بانوان چه به صورت تکی چه با کالسکه نوزادان به راحتی صورت

پذیرد. همچنین با ایجاد تمهیداتی از جمله گذاردن مانع در ابتدا انتهای پیاده روها از عبور دوچرخه و موتور سیکلت جلوگیری نمود، همچنین کفسازی و درپوش و پلها و تاسیسات شهری نباید مزاحم حرکت افراد پیاده باشد.

۶) منطقه ۸ شیراز منطقه ای با ارزش از لحاظ تاریخی و معماری می باشد و این منطقه هسته اولیه شکل گیری شهر شیراز است بنابراین لازم است به منظور تقویت حس مکانی، ساختمان های با ارزش کالبدی و تاریخی و فعالیت های قدیمی حفظ شوند. این امر نه تنها به تقویت حس مکانی کمک می کند بلکه باعث ایجاد امنیت و آسودگی خاطر بانوان می شود. همچنین کاربری های دارای سابقه طولانی در صورتی که مزاحم نباشند به منظور بازشناسی فضای شهری و حفظ خاطرات جمعی باید با نام قدیم خود حفظ شوند و از تغییر مداوم و کوتاه مدت در کالبد و فعالیت های خیابان که بازشناسی فضای شهری را از سوی استفاده کنندگان دائمی خیابان مشکل می سازند، پرهیز شوند.

۷) در درون برخی محلات منطقه ۸ شیراز نور و روشنایی محدود می باشد. خیابان ها و معابر و درون محلات و کوچه باید از نور و روشنایی لازم برخوردار باشند. داشتن نور و روشنایی کافی علاوه بر افزایش حس امنیت؛ امکان جرم را کاهش می دهد

۸) استفاده از مبلمان شهری، تابلوها، علائم و نشانه ها. استفاده از تابلوها و علائم در جهت مسیریابی کمک شایانی می نماید ولی نباید از این امر غافل شد که تعداد علائم و نشانه ها اگر زیاد باشد باعث اغتشاش معنایی می شود. همچنین لازم است در نقاط خلوت، تلفن هایی که بطور مستقیم به پلیس وصل هستند نصب شود تا به افراد احساس در دسترس بودن دست دهد.

۹) پارک ها و فضاهای سبز باید از پوشش گیاهی مناسب و درختانی استفاده نمود که انبوه نبوده و دید افراد را محدود نکند.

۱۰) در نزدیک مدارس دخترانه ایستگاه اتوبوس با فاصله مکانی کمی در نظر گرفته شود تا دانش آموزان دختر مجبور به طی مسافت طولانی نشوند.

۱۱) در برخی نقاط منطقه ۸ بر روی پلهای هوایی عابرین پیاده تبلیغات نصب

شده است که این امر باعث می‌شود مسیر عبور افراد در روی پل به خوبی مشخص نباشد لذا این مسئله احساس عدم ایمنی و امنیت بوجود می‌آورد. بنابراین لازم است از نصب این گونه تبلیغات که دید مسیر عبور افراد را محدود می‌کند خودداری نمود تا مسیر عبور افراد از هر دو سوی پل قابل رویت باشد.

۱۲) با توجه به اینکه منطقه ۸ دارای بافت فرسوده می‌باشد اغلب معابر دارای پیچ و خم و فاقد دید افقی می‌باشد همچنین در این محلات کنج‌ها و گوشه‌ها به وفور دیده می‌شوند که برخی از این گوشه‌ها به دلیل عقب نشینی برخی مساکن می‌باشند که مساکن مجاور آنها اقدام به عقب نشینی ننموده‌اند که این امر موجب محدود شدن دید شده و احساس عدم امنیت را به وجود می‌آورد بنابراین لازم است معابری که فاقد دید افقی لازم هستند و نیز کنج‌ها و گوشه‌ها اصلاح گردند. شهرداری میتواند با ارائه مجوز و تسهیلات لازم و نیز با ارائه فاکتورهای تشویقی مثلا حذف مالیات به ساکنین، امکان عقب نشینی را برای آنان فراهم سازد. همچنین لازم است معابری که از عرض کافی برخوردار نیستند و دارای پیچ و خم می‌باشند نیز اصلاح گردند.

۱۳) برخی از محلات منطقه ۸ جرم خیز هستند، لذا لازم است در این مناطق نظارت مستقیم نیروی انتظامی صورت گیرد بدین شکل که در این محلات با مکان‌یابی مناسب دکه‌های ثابت پلیس ایجاد شود، همچنین در برخی نقاط دوربین‌های مدار بسته نیروی انتظامی نصب شود. علاوه بر این موارد در این محلات ساختمان‌های نیمه ساز و مخروبه‌ها باید بازسازی شوند، تا به محلی برای انجام اعمال مجرمانه تبدیل نگردند. لذا شهرداری می‌تواند با ارائه تمهیدات و تسهیلات تشویقی و یا تنبیهی به ساخت هر چه سریعتر این مکان‌ها کمک نماید. همچنین شهرداری می‌تواند با مساعدت سایر ارگان‌ها برخی مراکز اداری، تجاری و یا فرهنگی پر رفت و آمد و پر تردد را به این مناطق انتقال دهد و بدین صورت مانع از فعالیت مجرمان می‌شود. (لازم به ذکر است این ساختمان‌ها دارای دکه‌های نگهبانی نیز به صورت شبانه‌روزی می‌باشند)

۱۴) با توجه به اینکه نیمی از جمعیت منطقه را زنان تشکیل می‌دهند، لازم است در این منطقه فضاهای اختصاصی بانوان از قبیل پارک بانوان و یا محل‌های مخصوص

شیردهی به نوزادان و ... احداث شود.

۱۵) در برخی نقاط منطقه ۸ (در نقاطی که مراکز عمده تجاری قرار دارند) تردد و رفت و آمد زیاد بوده و این امر موجب ازدحام در پیاده روها و خیابان می شود و این امر مانعی برای امنیت زنان محسوب می شود علاوه بر این سرریز مکان های تجاری در پیاده روها قرار دارد که این مسئله ازدحام را تشدید می کند بنابراین لازم است در این مناطق از قرار گرفتن سرریز مغازه ها به پیاده روها خودداری شود تا تردد راحت تر صورت پذیرد همچنین در این مناطق با مکان یابی درست پارکینگ احداث گردد تا از ازدحام در خیابان نیز کاسته شود ضمن اینکه از تخلیه بار و اجناس در ساعات پرتردد جلوگیری به عمل آید. علاوه بر مواردی که ذکر شد باید توجه داشت که در این منطقه موارد بسیار زیادی دست فروشی ها در پیاده روها دیده می شود که آنان فضایی از پیاده روها را اشغال نموده اند که این مسئله نیز سبب اختلال در تردد عابرین پیاده میشود (مخصوصا زنان که با کالسکه و کودک در تردد هستند) بنابراین لازم است دست فروشی ها به مکان های خاصی از شهر که فضای اختصاصی و لازم را داشته باشند هدایت شوند (مکانی مثل بازار دست فروش ها).

۱۶) منطقه ۸ دارای بازارهای قدیمی از جمله بازار وکیل و شاهچراغ و ... می باشد در این بازارها مخصوصا در ایامی که مسافرین به شیراز سفر می کنند ازدحام در حد بالایی وجود دارد و این ازدحامها زمینه افزایش جرم (از جمله کیف قاپی) را افزایش می دهد لذا لازم است نظارت کافی بر این بازارها مبنی بر اینکه اجناس دکانها به داخل هدایت شوند صورت گیرد و همچنین در این بازارها دوربین مدار بسته که توسط دیگران قابل رویت باشد نصب شود تا به افراد احساس نظارت دیگران دست دهد.

۱۷) لازم است به جمع آوری گدایان و افراد ولگرد از سطح منطقه توجه شود زیرا این امر کمک شایانی به امنیت زنان می کند. (در این منطقه مخصوصا در اطراف اماکن مذهبی مثل شاهچراغ گدایان و ... به وفور دیده می شوند).

۱۸) علاوه بر موارد مذکور لازم است به معماری و زیبایی و پاکیزگی منطقه توجه ویژه ای مبذول داشت زیرا زیبایی و پاکیزگی از لحاظ علم روان شناسی نه تنها احساس

امنیت بوجود می‌آورد بلکه میل به انجام اعمال مجرمانه را در فرد کاهش می‌دهد. لذا شهرداری می‌تواند با ایجاد تمهیداتی از قبیل: نمای ساختمان اجباری، نمای اختصاصی در برخی محلات (مثل استفاده از رنگ خاص برای محلات) نمای هماهنگ و همخوان در برخی نقاط کم کردن و یا حذف مالیات برای ساختمان‌هایی با نمای زیبا، اجرای نمای سنتی که معرف منطقه ۸ می‌باشد (با توجه به اینکه این منطقه منطقه تاریخی و فرهنگی می‌باشد) حذف دیوار نوشته‌ها، اختصاص مکان خاص برای تبلیغات و... منطقه‌ای با نمای دلنشین و امن برای شهروندان به وجود آورد.

۱۹) فعالیت‌های مردانه از قبیل تعمیرگاه‌ها و پرنده فروشی‌ها و... در برخی نقاط دیده می‌شوند لذا لازم است این فعالیت‌ها با مکان‌یابی صحیح هدایت شوند تا حد امکان در مسیر تردد بانوان قرار نگیرند. (این قبیل فعالیت‌ها باعث بدنام شدن مکان و آلودگی محیطی نیز می‌شوند)

۲۰) استفاده از رنگ‌های متنوع در شهر احساس طراوت و زندگی را بوجود می‌آورد و افراد را به استفاده از فضاهای شهری تشویق می‌کند و زنان نیز از این امر مستثنا نیستند. همچنین توجه به فضای سبز شهری نه تنها به پاکسازی هوا کمک می‌کند بلکه باعث طراوت و زیبایی شهر می‌شود.

۲۱) آلودگی این منطقه با توجه به اینکه این منطقه پر تردد است نسبتا بالاست و انواع آلودگی‌ها چه آلودگی صوتی و چه آلودگی محیطی و هوا آستانه تحمل افراد را مخصوصا در ایام گرم سال پایین می‌آورد و این مسئله نیز امنیت زنان را در برخوردهای اجتماعی تهدید می‌کند. لذا لازم است در این زمینه تمهیدات لازم اندیشیده شود.

منابع

- قرآن کریم. (۱۳۸۰). ترجمه: مهدی الهی قمشه‌ای، ناشر بنیاد نشر قرآن.
افتخاری، اصغر. (۱۳۸۰). *نام‌های جهانی - نشر پژوهشکده مطالعات راهبردی*.
افروغ، عماد. (۱۳۷۷). *فضا و نابرابری اجتماعی: ارائه الگویی برای جدایی‌گزینی فضایی و پیامدهای آن*. تهران: انتشارات دانشگاه تربیت مدرس، چاپ اول

- پیلتن، فرزاد. (۱۳۸۳). مفهوم شناسی امنیت و سیر تکوینی آن. فصلنامه مطالعات دفاعی و امنیتی، سال یازدهم، شماره ۳۸، تهران
- علی آبادی، جواد. (۱۳۸۱). امنیت در شهر مقوله ای چند بعدی - مجله شهرداریها. شماره ۴۱ سال ۴.
- علی آبادی، جواد. (۱۳۸۱). نقش فضاهای شهری در تامین امنیت اجتماعی. ماهنامه شهرداریها، شماره ۴۱، ۵-۱۳.
- عمید، حسن. (۱۳۵۴). فرهنگ عمید، انتشارات جاویدان.
- مدنی پور، علی (۱۳۷۹). طراحی فضای شهری، نگرشی بر فرایند اجتماعی و مکانی. ترجمه فرهاد مرتضایی، انتشارات شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری.
- Ellin, Nan. (2001). Thresholds of Fear: Embracing the Urban Shadow. *Urban Studies*, Vol, 38, No.5-6: 869-883.
- Sparks, Richard. Girling, Evi. Loader, Ian. (2001). Fear and Everyday Urban Lives. *Urban Studies* , 38(5-6): 885-898
- Carmona, Matthew & Others (2003). *Places Urban Spaces*. Architectural Press, Amsterdam & Others.